

72834 - Sıla-i Rahim/Akraba Bağlarını Korumanın Kriteri

Soru

Halamın oğlu, akraba bağlarını korumam vacip olanlardan mıdır?

Detaylı cevap

Kuşkusuz halanızın oğlu; bağıın korunması, iyi davranılması, şefkat gösterilmesi gereken akrabalardan biridir fakat bağıın korunması vacip olan akrabalardan biri midir? Değil midir? Bu konuda fıkıh alimleri arasında ihtilaf vardır. Zira iki tür rahim mevcuttur: Haram olan rahim ve haram olmayan rahim.

Haram olan rahim: Aralarında akrabalık olan erkek ve kadının evlenmesinin caiz olmadığı akrabalardır: Baba, anne, erkek ve kız kardeşler, dede ve büyükanneler gibi. Soy bakımından ne kadar yüksek olursa olsun evlenmeleri caiz değildir. Aynı şekilde çocuklar ve çocukları, soy bakımından ne kadar düşük olursa olsun, ayrıca amcalar ve halalar, dayılar ve teyzeler.

Amca, hala ve dayı ve teyze çocuklarına gelince, bunlar mahrem olan akrabalardan değildir, çünkü onların birbirleriyle evlenmeleri caizdir.

Haram olmayan rahim: Halanızın oğlu, teyzenizin kızı, amcanızın oğlu, dayınızın kızı gibi diğer akrabalardır.

Bazı fıkıh alimlerine göre akraba bağıının korunmasının vacip olduğu akrabalar sadece haram olan rahim akrabalardır. Haram olmayanlar ise vacip değildir. Bu görüş Ebu Hanîfe ve Mâlikî'nin meşhur olmayan görüşüdür. Ayrıca Hanbelî mezhebinden Ebu el Hattab'ın görüşüdür. Bu grubun dayanakları şöyledir: Şayet tüm akrabaların bağıının korunması vacip olsaydı tüm Âdem oğullarının bağlarını korumak gerekirdi ki bu da imkânsızdır. Böylece korunması gereken akrabalığın bir kriteri olması gerekir ki bu da haram olan rahimdir. Bu konuda Rasulullah Sallallahu Aleyhi Vesellem'in şu hadisiyle delil getirmişlerdir: "Bir kadın halası veya teyzesiyle birlikte nikâh altına alınmaz." (Buhari, Muslim 1408)

Hafız bin Hacer şöyle dedi: Taberânî hadisinde şöyle ilave etmiştir: “Siz bunu yaparsanız akraba bağlarını koparırsınız.” (İbn Hibbân sahihtir, demiştir.) Mürsel bir rivayette Ebu Davud şöyle rivayet etmiştir: İsa bin Talha’dan rivayetle Rasulullah Sallallahu Aleyhi Vesellem bir kadının, akrabasının evlendiği erkekle evlenmesini yasaklamış ki akrabalık bağları kopmasın. (Ed-Dirâye fi Tahric Ehadisi’l-Hidaye 2/56)

Bu hadise delil getirme yönü şöyledir: El Karâfi şöyle dedi: bazı alimler şöyle demiştir: Mahremlik varsa bu akrabalığı korumak vaciptir. Haram olan rahim: Akraba olan erkek ve kadın arasında evlenmenin caiz olmayan akrabalarıdır: Baba, anne, erkek ve kız kardeşler, dede ve büyükanneler gibi soy bakımından ne kadar yüksek olursa olsun evlenmeleri caiz değildir. Aynı şekilde çocuklar ve çocukları, soy bakımından ne kadar düşük olursa olsun, amcalar ve halalar, dayılar ve teyzeler.

Amca, hala, dayı ve teyze çocuklarına gelince, bunlar mahrem akraba değildir, çünkü onların birbirleriyle evlenmeleri caizdir.

Haram olmayan rahim: Halanızın oğlu, teyzenizin kızı, amcanızın oğlu, dayınızın kızı gibi diğer akrabalarıdır.

Bu görüşün doğruluğunu teyit eden hususlardan biri de aynı anda iki kız kardeşle veya bir kız ile halasıyla ya da bir kız ile teyzesiyle evliliğin caiz olmamasıdır. Çünkü bu evlilik olduğunda akrabalık bağları kopar. Haramdan sakınmak, vaciptir. dolayısıyla bu akrabalara iyilik yapmak ve onlara eziyet edilmesini bırakmak da vaciptir. İki amca kızı veya iki dayı kızıyla evlenmek caizdir. Her ne kadar bu, bunların arasında kıskançlığa veya akraba bağlarının kopmasına neden olsa da evlilik caizdir çünkü akraba bağlarını korumak onlar arasında vacip değildir. (El-Furûk 1/47)

İkinci görüş ise: mahrem-namahrem farkı gözetmeksizin tüm akraba bağlarını korumak vaciptir. Bu görüş Hanefîlerin ve Mâlikîlerin meşhur görüşüdür. Ayrıca Şâfiîler’den anlaşılan genel ifadedir. Zira haram olanı mahrem olarak tahsis etmemişlerdir. (El-Mevsûatu’l-Fıkhîyyetu’l-Kuveytiyye 3/83; Ğiza el Elbab, Seffârînî 1/354, Berika-i Mahmudiye 4/153)

Bu konuda farklı görüşler de mevcuttur: (Subulu’s-Sel’âm 2/628)

Alimler vacip olan sıla-i rahim sınırını belirtmekte ihtilaf etmişlerdir. Bazıları aralarında evliliğin haram olduğu akrabalar olduğunu söylemişler zira bu konuda amca ve dayı çocukları girmez. Delil olarak şöyle dediler: Kadının halası veya teyzesiyle birlikte bir erkekle evlenmesi caiz değildir çünkü bu akraba bağlarını koparır.

Başka bir görüşe göre: Miras bağlantılı olanlardır. Bunun delili şu hadistir: “Sonra sana yakın olana...”

Başka bir görüşe göre ister aralarında miras bağlantısı olsun veya olmasın akrabası olan herkes dahildir.

El Kadî İyâz bu konuda şöyle dedi:

Sıla-i rahimin bazı dereceleri diğerlerinden daha yüksektir. En düşüğü gidip gelmeyi bırakmak ve bağı sadece konuşma ve selam ile devam ettirmektir. Tabi ki bu imkân ve ihtiyaca göre değişkenlik gösterir. Bazı durumlar vacip olurken diğerleri mustehap olabilir. Sılanın bazı gerekliliklerini yerine getirirse sılayı kesmiş olmaz. Aynı şekilde imkânı olduğu halde gerekliliklerini yerine getirmeze sıla-i rahimi yerine getirmiş olmaz.

El Kurtubî şöyle dedi: Rahim, özel ve genel olarak sürdürülen bağlardır; genel olan din açısından bağları korumaktır. Bu bağlamda sevgiyle, nasihatle, adaletli olmakla ve vacip ve mustehap olan hakları yerine getirmekle olur.

Özel olan durum ise yakın akrabaya nafaka vermek, durumunu soruşturmak ve hatalarını görmezden gelmektir.

İlim ehlinin bu konudaki konuşmalarının özeti bu şekildedir. Ancak değerli kardeşim, akraba bağlarını korumayla ilgili büyük sevabı göz ardı etmememiz ve koparılmasında ise büyük bir azabın olduğunu da unutmamamız gerekir. Bu nedenle amca oğlu ile ilgili sıla-i rahimi yerine getir ve elinden geldiği kadar iyilik yap zira bunun sevabı Allah katında bu kaybolmaz. Daha fazla bilgi için (12292), (4631) nolu soruların cevaplarına bakınız. Allah bizden ve sizden razı olup bizi sevdiğine muvaffak kılsın.

En iyisini Allah bilir.